

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta on esitetty valtakunnallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamista.

Kuntien tai kaupunkien omistamat energiayhtiöt eivät esitetyn perusteella suoraan kuulu suunnitellun lakikokonaisuuden vaikutuksen piiriin, arvioimme kuitenkin esityksellä olevan laajoja negatiivisia välillisiä vaikutuksia myös ko. erityisalojen hankintalain vaikutuspiirissä oleviin yksiköihin.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Olemme tunnistaneet jo aiemmissakin lausunnoissa esitetyn huolen esityksen tietoturvanäkökulman puutteellisesta huomioinnista. Vaikka kuntaomisteisten energiayhtiöiden ei velvoiteta toimittavan laskudataa avoimeen tietovarantoon, silti myös tarjouspyynnön ja hankinta-asiakirjojen asettaminen saataville ilman kirjautumista ja rekisteröitymistä mahdollistaa tietojen järjestelmällisen keräämisen matalalla kynnyksellä myös muihin kuin HE:ssä tunnistettuihin tarkoituksiin. Erityisalojen hankintalain mukaiset hankintayksiköt huolehtivat yhteiskunnan kriittisestä infrastruktuurista ja näin ollen tarjouspyynnön ja hankinta-asiakirjojen asettaminen täysin avoimesti saataville tulisi lisäämään sellaisten hankintojen määrää, joissa joidenkin hankinta-asiakirjojen osalta joudutaan menettelemään erityisalojen hankintalain 73 § momentin 3 mukaisesti, hankintayksikköjen joutuessa arvioimaan tietojen arkaluonteisuutta täyden avoimuuden näkökulmasta. Tämä kasvattaa sekä hankintayksikköiden että tarjoajien työmäärää ja korottaa kynnystä osallistua tällaisiin hankintamenettelyihin.

Esitetty velvoite ostolaskutietojen hankintatietovarantoon keräämiseen ei aiheuta merkittävää lisätyötä ja -kustannusta pelkästään hankintayksiköille vaan myös toimittajakentälle. Esitetyn

raportointivelvoitteen täyttäminen lisää välittömästi manuaalista työtä myös toimittajapäässä, sekä järjestelmä-, että prosessimuutoksia. Nämä kulut tulevat hankintayksiköiden katettavaksi kohonneina markkinahintoina. Kerättävän ostolaskudatan saavutettava laatutaso tulee olemaan kyseenalainen laajasta toimija- ja pystettävästä järjestelmäverkostosta johtuen.

Näin ollen arvioimme, että kokonaiskuvaa tarkastellen (myös käytännön hankinta- ja toimittajakentän työn kautta) esitetty hankintatietovaranto ei tule edistämään Suomen kilpailukykyä, vaan päinvastoin muodostaa merkittävän kustannuserän valtiolle rahoittajana. Esitys raskauttaisi markkinoiden toimintaa ja lisäisi kansallista byrokratiaa.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

Valtiokonttorin määräyksenantovaltuuden säätäminen on perusteltua, jotta lakitason päivitykset eivät ole edellytyksenä lomakkeiden sisällön määrittämiselle. Huomiona kuitenkin, että sen nojalla annetut määräykset ilmoitettavista tiedoista eivät saisi johtaa hankintadirektiiviä raskaampiin ilmoittamisvelvollisuuksiin. Ilmoitettavien tietojen tulisi olla tarkoituksenmukaisia ja niiden kerääminen sekä ilmoittaminen kohtuullista hankintayksikön työmäärän näkökulmasta.

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

-

Suokas Susanna
Helen Oy - Hankinta-yksikkö